

Zadanie 1. (0-2)

Na podstawie tekstu wykonaj polecenia.

Tekst. Pliniusz Starszy, *Historia naturalna*, I w. n.e.

W sprawie kształtu Ziemi panuje wśród badaczy powszechna zgoda. Mówimy o kręgu ziemskim i godzimy się na to, że kula ziemska ma dwa bieguny. Przy tak wielkiej wysokości gór i tak wielkiej równości pól nie można mówić o doskonałej kulistości, ale jeśli połączy się końce linii obwodowych, otrzyma się kształt doskonałego koła. To samo [kulistość] jest powodem, że z okrętu jeszcze nie widzimy lądu, a z masztu już go spostrzegamy. Jeśli na szczycie okrętu umieścimy błyszczący przedmiot, a okręt zacznie się oddalać, przedmiot ten zdaje się powoli znikać, a wreszcie znika zupełnie. Grecy badacze z wielką radością i dumą dowodzą z geometryczną dokładnością, że nie mogłoby być tak, gdyby morza były rzeczywiście płaskie, to jest takie, jakimi się pozornie wydają.

Na podstawie: Pliniusz Starszy, *Historia naturalna*, [w:] Geografia antyczna, opr. M. S. Bonarski. Warszawa 1957, s. 211.

Rozstrzygnij czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Autor tekstu poddaje krytyce przytoczone poglądy na temat kształtu Ziemi.	P	F
2.	Autor tekstu dowodzi, że w starożytności pogląd o kulistości Ziemi był powszechny wśród badaczy.	P	F

Zadanie 2. (0-3)

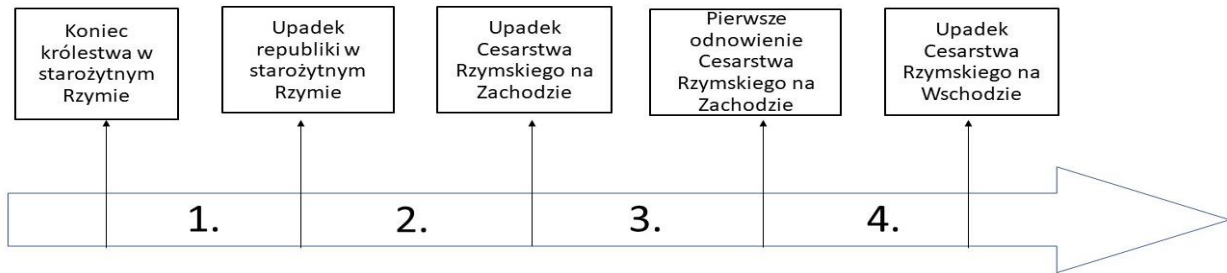
Na podstawie tekstu, mapy i taśmy chronologicznej wykonaj polecenia.

Tekst

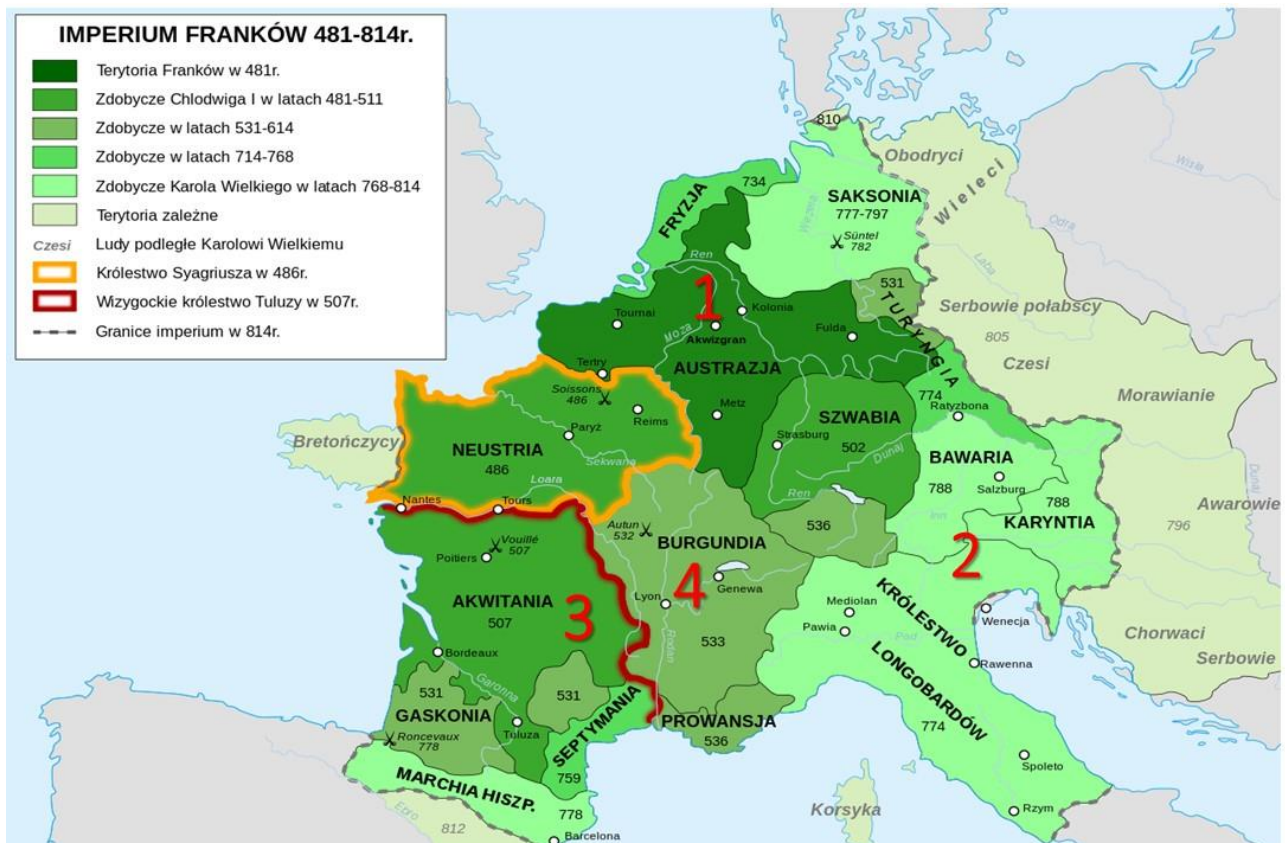
Ród Merowingów, z którego Frankowie zwykli byli sobie wybierać królów, na pozór trwał aż do Childeryka [743–751]; on bowiem, na rozkaz papieża, został złożony z godności, ostrzyżony i zamknięty w klasztorze. Chociaż dopiero na nim ród ten wygasł, w rzeczywistości jednak od dawna nie miał żadnej siły i błyszczał tylko czczym tytułem królewskim. Skarb i rządy państwem należały do przełożonych pałacu, zwanych majordomami, którzy posiadali najwyższą władzę. Królowi nie pozostało nic więcej jak zadowolić się samym tytułem, nosić długie włosy i niestrzyżoną brodę, zasiadać na tronie i udawać panującego.

Einhard, *Żywot...*, Wrocław 1950, s. 13.

Taśma chronologiczna

Mapa

Źródło: domena publiczna. Wikimedia.

2.1. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Z tekstu wynika, że Childeryk był

- A. ostatnim przedstawicielem Merowingów pełniącym urząd majordoma.
- B. przez całe swoje panowanie jedynie pozornym władcą państwa Franków.
- C. pierwszym majordomem, który przejął realną władzę w państwie Franków.
- D. ostatnim władcą z dynastii Merowingów posiadającym realny wpływ na sprawy państwa.

2.2. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Okres, którego dotyczy cytowany tekst, oznaczony został na taśmie chronologicznej numerem

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

2.3. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

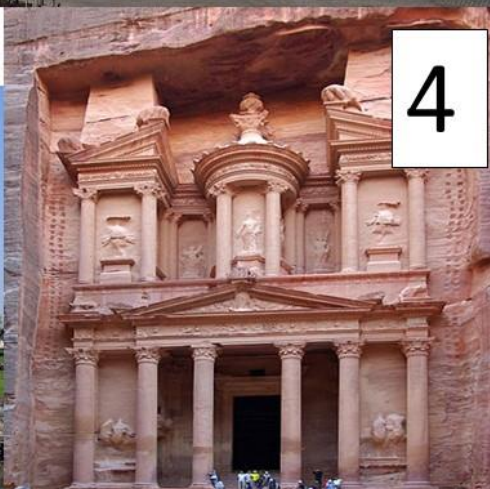
Childeryk nie był władcą obszaru oznaczonego na mapie numerem

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

Zadanie 3. (0-1)

Na podstawie ilustracji wykonaj polecenie.

Ilustracje

Źródło: domena publiczna. Wikimedia.

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Budowla, zbudowana w stylu charakterystyczna dla okresu średniowiecza została przedstawiona na ilustracji oznaczonej numerem

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

Zadanie 4. (0-2)

Spośród poniższych wydarzeń wskaż wydarzenie chronologicznie pierwsze i ostatnie. W tabeli zaznacz litery, którymi oznaczono wybrane wydarzenia.

4.1	Wydarzenie chronologicznie pierwsze	A	B	C	D	E
4.2	Wydarzenie chronologicznie ostatnie	A	B	C	D	E

- A. Koronacja królewska Bolesława Chrobrego.
- B. Śmierć św. Wojciecha.
- C. Śmierć Mieszka I.
- D. Zjazd w Gnieźnie.
- E. Chrzest Polski.

Zadanie 5. (0-3)

Na podstawie tekstu i mapy wykonaj polecenia.

Tekst. Prawa miejskie Świdnicy

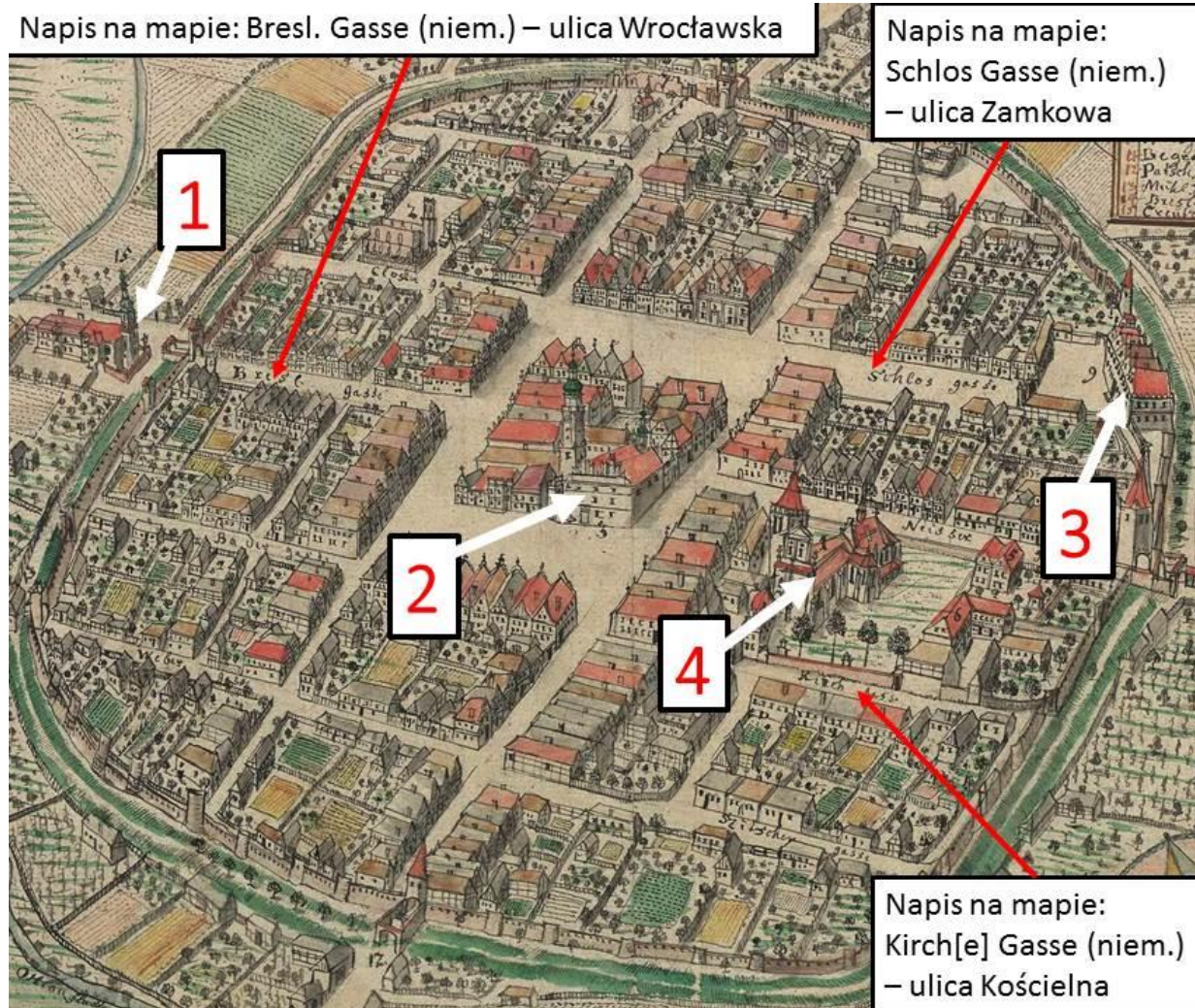
1. O rajcach. Po pierwsze na św. Michała [29 września] pięciu rajców, którzy stali wiernie w poprzednim roku na czele miasta, winno wybrać innych pięciu, tak jak to jest zwykłym obyczajem. Tymże [wybrany] poleca się i nakazuje pod przysięgą, aby miastu we wszystkich sprawach i rzeczach wiernie i zgodnie ze swym sumieniem przewodzili.

2. A tych pięciu rajców winno wybrać nowych ławników, których sędzia dziedziczny ma zaprzysiąc, że będą wedle ich sumienia przestrzegać prawa, zarówno wobec biednych jak i bogatych oraz że nie odstąpią od niego ani przez osobiste sympatie ani przez przykrości, ani z żadnego innego powodu.

12. O rajcach. Rajcy mają pobierać czynsze i pieniądze miejskie oraz denary zbierane za przekroczenia od rzemieślników, które winni obracać na pożytek i dobro miasta, a gdy rok się skończy mają się przed ich następcami z jednego i drugiego się rozliczyć.

Na podstawie: *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole. Miasta i mieszczaństwo średniowiecza (do schyłku xv w.)*, z. 8, opr. R. Heck, Warszawa 1960, str. 7-8.

Ilustracja

Źródło: <https://content.epodreczniki.pl/content/womi/203507/classic-1920.jpg>

5.1. Napisz, kto zgodnie z przytoczonymi przepisami miał prawo wybierania ławników.

.....

.....

5.1. Napisz, jak długo, zgodnie z przytoczonymi przepisami, trwała kadencja władz miejskich opisanych w tekście.

.....

.....

5.2. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Budynek, będący siedzibą władz opisanych w tekście oznaczono na ilustracji numerem

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

Zadanie 6. (0-1)

Na podstawie tekstu wykonaj polecenie.

Tekst francuskiego pisarza z XVI wieku.

Nasz świat odkrył ten drugi, nie mniej wielki od naszego, żyzny i zamieszkany jak nasz; tak świeży wszelako i dziecięcy, iż trzeba go było uczyć dopiero abecadła. Był to świat-dziecko; ale my nie pozyskaliśmy go sprawiedliwością i dobrocią. Przeciwnie, posłużyliśmy się niewiedzą i niedoświadczeniem tych ludów, aby je nagiąć ku zdradzie, rozpucie i chciwości, i ku wszelkim rodzajom nieludzkości i okrucieństw, za przykładem i wzorem naszych obyczajów. Tyle starych ras, tyle narodów wytraconych, tyle milionów ludzi podbitych mieczem, najpiękniejsza i najbogatsza część świata spustoszona dla handlu perłami i pieprzem.

Na podstawie: J. Choińska-Mika, K. Zielińska, *Ludzie, społeczeństwa, cywilizacja. Historia nowożytna do 1815 roku, cz. 2. Podręcznik dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum*, Warszawa 2002, s. 88.

Rozstrzygnij, czy autor ocenia skutki odkryć geograficznych pozytywnie czy negatywnie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych i uzasadnij ją odnosząc się do tekstu.

Odpowiedź: Autor ocenia skutki odkryć pozytywnie/ Autor ocenia skutki odkryć negatywnie

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 7. (0-3)

Określ, kiedy powstały przytoczone przepisy prawa. Do każdego fragmentu dopisz odpowiadający mu wiek.

Tekst A.

Art. 1. Królestwo Polskie jest na zawsze połączone z Cesarstwem Rosyjskim.

Art. 3. Korona Królestwa Polskiego jest dziedziczną w Osobie Naszej i Naszych Potomków.

Źródło: G. Chomicki, L. Śliwa, *Wiek [...] Teksty źródłowe*, Kraków 2001, s. 163.

.....

Tekst B.

Tron polski elekcyjnym przez familie mieć na zawsze chcemy i stanowimy [...]. Stanowimy przeto, iż po życiu, jakiego nam dobroć boska pozwoli, elektor dzisiejszy saski w Polszcze królować będzie. Dynastia przyszłych królów polskich zacznie się na osobie Fryderyka Augusta, dzisiejszego elektora saskiego [...] Najstarszy syn króla panującego po ojcu na tron następować ma.

Źródło: *Pomniki praw człowieka w historii*, red. H. Wajs, R. Witkowski, Warszawa 2008, s. 199.

.....

Tekst C

Władysław z Bożej łaski król Wielkopolski oraz ziem Krakowa, Sandomierza, Sieradza, Łęczycy, tudzież najwyższy książę Litwy, pan i dziedzic Pomorza i Rusi itd. [...] przyrzekamy i zaręczamy, iż żadnego ziemianina [...], nie będziemy za jakieś wykroczenia lub winę więzić, ani nie wydamy nakazu uwięzienia i nie będziemy go wcale karać, jeśli w sądzie w sposób rozumny nie udowodni się jemu winy.

Źródło: *Pomniki praw człowieka w historii*, red. H. Wajs, R. Witkowski, Warszawa 2008, s. 75, 78.

.....

Zadanie 8. (0-3)

Na podstawie tekstu wykonaj polecenie.

Tekst. Pamiętnik K. Cebrowskiego

W sierpniu Karol Gustaw, król szwedzki z wielkim wojskiem wpadł do Wielkopolski i wkrótce przybył do Łowicza, który nie mógł się oprzeć takiej potędze. Niedługo tu bawił król szwedzki, zostawił na zamku załogę i z całym wojskiem wyruszył do Warszawy. Najpierw część żołnierzy szwedzkich, która została się do obrony zamku zajęła prawie wszystkie domy. Musieliśmy, choć niechętnie, żywić ich i konie. Nie szczędzili i świątyń, najpierw całkiem zburzyli klasztor bonifratrów, potem zrównali z ziemią kościół Jana Chrzciciela, dalej bardzo zrujnowali klasztor dominikanów, a w końcu sprofanowali kolegiatę, w której złupili ołtarze, zabrali szaty kościelne, kielichy, krzyże, świeczniki itp. oraz trumienkę świętej Wiktorii, razem z relikwiami jej i innych patronów miasta. Z organów powyrywali piszczałki, wreszcie pół miasta spalili. Ale to, co wycierpieliśmy od nieprzyjaciół łatwiej można znieść niż krzywdy zadane przez wojsko nasze polskie, którego 30 000 niespodziewanie bez żadnego hałasu wpadło do miasta w Wielką Środę przed Wielkanocą i ograbiło całe miasto.

Na podstawie: *Historia Polski nowożytnej. Wybór tekstów źródłowych*, Wybór tekstów i opracowanie S. Ochmann i K. Matwiejowski, Wrocław 1986, cz. 2, s. 36.

Rozstrzygnij czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Wydarzenia przedstawione w tekście rozegrały się w II połowie XVII wieku.	P	F
2.	Zgodnie z przedstawioną relacją rabunek Łowicza został udaremniony przez wojska polskie.	P	F
3.	Z przedstawionego tekstu wynika, że przyczyną rabunku świątyń była religia wyznawana przez najeźdźców.	P	F

Zadanie 9. (0-3)

Na podstawie tekstu wykonaj polecenia.

Tekst. S. Konarski, *O skutecznym rad sposobie*.

Pytam Cię [...] ktokolwiek to czytać raczysz [...] czy [...] nam sejmów koniecznie potrzeba? [...] Bo jeżeli wątpisz jeszcze cokolwiek o tym, że do stałości i rządu tej Rzeczypospolitej są koniecznie potrzebne sejmy to ja więcej z Tobą nic do mówienia nie mam. [...] Ty mi rzeczesz, że naprzód siły i obrony dla bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego ojczyźnie potrzeba? A ja mówię, że sejmu na tej opatrzenie i ustanowienie obrony potrzeba. Ty mówisz, że dochodów publicznych na tak wielkie expensa [wydatki] [...] potrzeba? A ja mówię, że sejmu na to [...] potrzeba. [...] Lecz nie powtarzajmy darmo [...] bo gdy Ty mnie tysiąc potrzeb Ojczyzny wyliczysz? Ja Tobie nie mogę inaczej, tylko tysiąc odpowiedzieć razy, że i na to, i na drugie, i na setne, i na tysięczne, sejmów, sejmów najpierw koniecznie potrzeba.

Na podstawie: H. Olszewski, *O skutecznym rad sposobie*, seria Dzieje narodu i państwa polskiego, Kraków 1989, str. 65.

Rozstrzygnij czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Autor tekstu podkreśla znaczenie sejmu dla zapewnienia bezpieczeństwa Rzeczypospolitej.	P	F
2.	W cytowany fragmencie autor postuluje uchwalenie nowych przywilejów dla szlachty.	P	F
3.	Z przytoczonego tekstu wynika, że jego autor był przeciwnikiem demokracji szlacheckiej w Polsce.	P	F

Zadanie 10. (0-2)

Na podstawie ilustracji wykonaj polecenia.

Ilustracja. Brytyjska rycina satyryczna.

Źródło: domena publiczna. Wikimedia.

Rozstrzygnij czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Ilustracja komentuje układ sił w Europie, który powstał na skutek III rozbioru Polski.	P	F
2.	Karykatura sugeruje, że władca brytyjski prowadził aktywną politykę zagraniczną wobec sprawy polskiej w okresie rozbiorów.	P	F

Zadanie 11. (0-5)

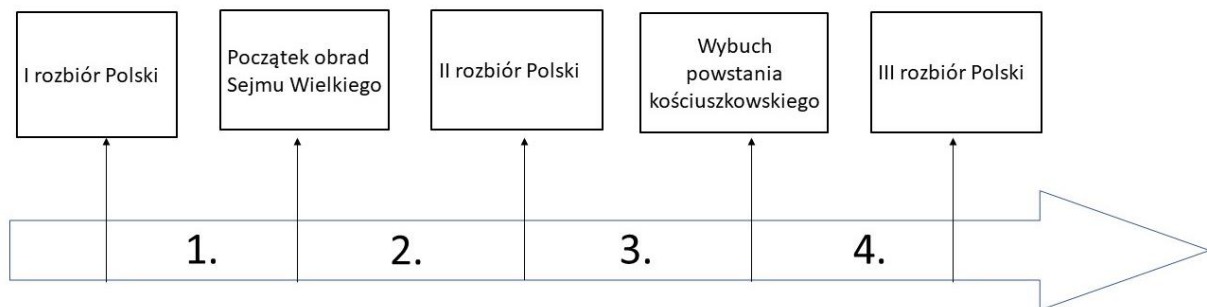
Na podstawie tekstu wykonaj polecenie.

Tekst. List Katarzyny II do księcia Grzegorza Potiomkina

Przemiana rządu w Polsce, jeżeli tylko nabierze stałej siły i działalności, nie może być korzystną dla jej sąsiadów; to rzecz niewątpliwa. Dlatego takowa zmiana zmusza nas obmyśleć wcześniej sposoby ku odwróceniu niebezpieczeństw, którymi nam zagraża państwo to, tak bogate w środki liczne i potężne. Przyznajemy, że dla pewniejszego skutku, potrzebaby mieć naprzód rozwiązane ręce przez ukończenie wojny z Turkami. [...] Po czym powrót znacznej części wojsk naszych przez Polskę, pozwoli nam wesprzeć ludzi niechętnych ostatniej konstytucji [...]. Przedsięwzjemy ten ostateczny środek w czystości sumienia wobec świata całego; gdyż Polacy, w gwałtowny i obrażający sposób odrzucili naszą gwarancję, zapewniającą traktatami najuroczystszy ich dawną formę rządu i kardynalne prawa, sprawili nam wiele przykrości i kłopotów w wojnie naszej z Turkami, na koniec, [...] sam król ich, ręką naszą posadzony na tronie, stał się głównym narzędziem w dokonaniu tej tak szkodliwej dla nas odmiany.

Źródło: *Historia Polski 1764-1795. Wybór tekstów*, opr. J. Michalski, Warszawa 1954, s. 156.

Taśma chronologiczna

11.1 Podaj stosowaną w historiografii nazwę dokumentu, który autorka tekstu określiła *ostatnią konstytucją*.

.....

11.2 Podaj imię i nazwisko władcy, o którym autorka tekstu napisała *ręką naszą posadzony na tronie*?

.....

11.3 Rozstrzygnij czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Autorka listu zamierzała zbrojnie poprzeć opozycyjną wobec króla polskiego część szlachty.	P	F
2.	Zdaniem autorki listu przeszkodą w realizacji rosyjskich planów wobec Polski była wojna z Turcją.	P	F

11.4 Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Cytowany list został napisany w okresie oznaczonym na taśmie chronologicznej numerem

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

Zadanie 12. (0-4)

Na podstawie tekstów wykonaj polecenia.

Tekst 1.

Rewolucją, która wzniciła w świecie płomień nie była Rewolucja Amerykańska, lecz Rewolucja Francuska. I właśnie [jej] przebieg – nie zaś wydarzenia amerykańskie [...] zdecydował o tym, że nasze współczesne rozumienie słowa „rewolucja” zdominowało cały świat [...]. Jest smutną prawdą, że Rewolucja Francuska, [...] stworzyła historię światową, podczas gdy Rewolucja Amerykańska, tak tryumfalnym zakończona sukcesem, pozostała wydarzeniem o nieledwie lokalnym znaczeniu.

Źródło: H. Arendt, *O rewolucji*, Kraków 1991, s. 54-55.

Tekst 2.

Pojęcie praw człowieka nie było wprawdzie wynalazkiem francuskich rewolucjonistów, ale z pewnością nabrało za ich przyczyną największego w czasach nowożytnych impetu. *Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela* rozwijała zasady, których zarysy znalazły się w angielskiej karcie praw z 1689 roku oraz podstawowych dokumentach potwierdzających niepodległość USA. [...] Francuską wersję praw człowieka znacznie ograniczały dyktatorskie posunięcia ze strony zarówno republiki, jak i cesarstwa. [...] Ale jej wpływ na Europę był o wiele większy niż wpływ wersji anglosaskiej – po części dlatego, że kultura francuska w ogóle była w tym czasie bardziej wpływowa, a po części dzięki temu, że francuscy żołnierze przenieśli ją w plecakach przez cały kontynent.

Źródło: N. Davies, *Europa. Rozprawa historyka z historią*, Kraków 1998, s. 763-765.

12.1. Rozstrzygnij czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Autorka tekstu pierwszego podkreśla lokalne znaczenie rewolucji francuskiej.	P	F
2.	Autor tekstu drugiego wskazuje na związki między francuskim i anglosaskim rozumieniem praw człowieka.	P	F
3.	Autorzy obu tekstów uważają, że rewolucja francuska wywarła większy wpływ na świat niż rewolucja amerykańska.	P	F

12.2. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Wydarzenia opisane w tekście były wyrazem nowych idei powstałych w okresie

- A. średniowiecza.
- B. renesansu.
- C. oświecenia.
- D. romantyzmu.

Zadanie 13. (0-1)

Do podanego niżej cytatu dopisz stosowaną w historiografii nazwę odpowiadającą mu idei politycznej.

Tekst.

Wszelka władza w społeczności ludzkiej początek swój bierze z woli narodu. Aby więc wolność obywatelską, porządek społeczności i całość państw Rzeczypospolitej na zawsze zabezpieczyć; trzy władze rząd narodu polskiego składać powinny i z woli prawa niniejszego na zawsze składać będą; to jest: *władza prawodawcza* w stanach zgromadzonych; *władza najwyższa wykonawcza* w królu i straży, i *władza sądownicza* w juryzdykcyach na ten koniec ustanowionych lub ustanowić się mających.

Źródło: *Trzy Konstytucje Polskie 1791, 1807, 1815*, wyd. J. Lelewel, Lipsk 1831, s. 11

Nazwa idei politycznej

Zadanie 14. (0-3)

Na podstawie tekstów wykonaj polecenie.

Tekst 1. Julian Ursyn Niemcewicz, *Pamiętniki*

Po niejakich zwłokach i niepewnościach, przyszła na koniec wiadomość do Warszawy, że król do stolicy dnia 12 listopada [1815 roku] w niedzielę wjazd swój odprawi. [...] Przez triumfalną bramę, witany od władz, wjechał do miasta [...] widok króla w polskim mundurze, z Orderem Orła Białego, miły widok sprawiał w oczach Polaków, kobiety z okien z uniesieniem wołały. Król [...] na dziedzińcu saskim przez półtorej godziny patrzył na wojsko polskie, do 12000 wynoszące [...]. Po wystawionych amfiteatrach siedziało 2500 szkolnej młodzieży [...] wykrzykują Vivat król Polski i rzucając nań wieńce laurowe [...].

Źródło: *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole*, nr 27, Warszawa 1958, s. 19-20.

Tekst 2. Fragment wiersza Hermana Saphiersteina z 1815 roku

Wesołość twarzy ALEKSANDRA
wielkiego mocarza,
Co widocznie szczęście
Polskiemu Królestwu gotuje,
Radość w sercach narodu sprawia
a smutek umarza.

Źródło: cytata za opisem na ekspozycji stałej Muzeum POLIN w Warszawie

14.1. Rozstrzygnij, czy nastroje mieszkańców Królestwa Polskiego opisane w cytowanym fragmencie pamiętnika pokrywają się z nastrojem wyrażonym w tekście wiersza. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych i uzasadnij ją odnosząc się do obu tekstów.

Odpowiedź: TAK/NIE

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

14.2. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych

Państwo, którego dotyczą oba przytoczone teksty, powstało na mocy decyzji podjętych w

- A. Berlinie.
- B. Tylży.
- C. Wiedniu.
- D. Wersalu.

14.3. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Terytoria, na których panował władca opisany w obu tekstach oznaczono na mapie numerem/numerami

- A. 1, 2, 3 i 4.
- B. 1, 3 i 4.
- C. 2 i 4.
- D. tylko 2.

Zadanie 15. (0-6)

Na podstawie tekstu wykonaj polecenia.

Tekst

Pod wpływem wielkich wydarzeń lat ostatnich, a zwłaszcza pod wpływem dobrodziejstw wyświadczonych przez Opatrzność Boską tym państwom, które z ufnością nadzieje swe jedynie w niej pokładały, doszli ich Cesarskie i Królewskie Mości: Cesarz Austrii, Król Pruski i Cesarz Rosji, do przekonania o konieczności oparcia stosunków wzajemnych na wzniosłych prawdach, które głosi nauka Boskiego Zbawiciela. Oświadczają tedy uroczyście, że celem niniejszego aktu jest obwieszczenie całemu światu, iż odtąd, zarówno wewnątrz ich państw własnych, jak i w stosunku do państw obcych, drogowskazem dla ich postępowania będą przepisy tej świętej wiary, zasady sprawiedliwości, miłości i zgody, które nie będąc zgoła przeznaczone jedynie dla życia prywatnego, muszą również kierować postanowieniami książąt panujących jako jedyny środek utrwalenia ludzkich urządzeń i naprawy ich niedoskonałości.

Źródło: I. Rusinowa, T. Wituch, *Między rewolucją francuską a rewolucją październikową*, „Teksty źródłowe do Nauczania Historii Powszechnej”, Warszawa 1980, s. 24-25.

15.1. Podaj nazwę sojuszu, który powstał w wyniku podpisania cytowanego porozumienia.

.....

15.2. Do każdego z podanych władców dopisz odpowiadające mu wyznanie chrześcijańskie.

Cesarz Austrii -

Król Pruski -

Cesarz Rosji -

15.3. Rozstrzygnij czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Państwa wspomniane w tekście prowadziły wojny przeciwko Napoleonowi.	P	F
2.	Porozumienie było wymierzone przeciwko religii.	P	F

Zadanie 16. (0-1)

Na podstawie tekstów wykonaj polecenie.

Tekst 1. Wielki Manifest Towarzystwa Demokratycznego Polskiego z 4 grudnia 1836 r.

Odrodzona, niepodległa Polska demokratyczną będzie. Wszyscy bez różnicy wyznań i rodu odbiorą w niej umysłowe, polityczne i socjalne usamowolnienie [...]. Odrodzona Polska arystokratyczną Rzeczpospolitą być nie może. Wszechwładztwo wróci do ludu, stan niegdyś panujący rozwiąże się ostatecznie, między lud zstąpi, stanie się ludem, wszyscy będą równi, wszyscy wolni, wszyscy dziećmi jednej matki Ojczyzny. [...] Pierwszym do boju hasłem powinno być usamowolnienie ludu, oddanie wydartej mu ziemi na własność bezwarunkową, wrócenie praw, powoływanie do używania korzyści niepodległego bytu wszystkich, bez różnicy wyznań i rodu.

Źródło: *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole. Wielka Emigracja*, opr. M. Żychowski, Warszawa 1962, nr 31, s. 35-36.

Tekst 2. Stanowisko Gromad Ludu Polskiego wobec własności

We własności więc dzisiejszej, cechami do epoki przeminionej należącymi, są:

1° posiadanie z prawa rodu, to jest z odziedziczenia i

2° używanie owoców pracy cudzej, czyli eksploatacja i próżniactwo.

Pierwsze i drugie są [...] uciskiem, wstecznością, anarchią. [...] Niszcząc dziedziczenie uczymy zasadę równości, kładąc pracę za warunek własności, uczymy zasadę wolności, czyli zasługę indywidualną. Czymże przeobrażenie własności uczci zasadę braterstwa? Oto przelaniem własności wieczystej w ręce społeczności, w ręce ogółu.

Praca zostawszy obowiązkiem i zasługą społeczeńską, rzecz prosta, że nie kto inny jak społeczeństwo wynagradzać za nią i dostarczać jej narzędzi, to jest wyposażać będzie mogło, że zatem do niego, i do niego jedynie, własność ziemi, własność nieruchoma i wieczysta należeć będzie.

Źródło: *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole. Wielka Emigracja*, opr. M. Żychowski, Warszawa 1962, nr 31, s. 54-55.

Rozstrzygnij, czy poglądy na temat posiadania ziemi wyrażone w tekście 1. są zbieżne z poglądami wyrażonymi w tekście 2. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych i uzasadnij ją odnosząc się do obu tekstów.

Odpowiedź: TAK/NIE

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 17. (0-2)

Spośród poniżej podanych wydarzeń wskaż wydarzenie chronologicznie pierwsze i ostatnie. W tabeli zaznacz litery, którymi oznaczono wybrane wydarzenia.

23.1	Wydarzenie chronologicznie pierwsze	A	B	C	D	E
23.2	Wydarzenie chronologicznie ostatnie	A	B	C	D	E

- A. Początek rabacji galicyjskiej.
- B. Śmierć Edwarda Dembowskiego.
- C. Uwłaszczenie chłopów w Galicji.
- D. Wybuch powstania krakowskiego.
- E. Likwidacja Rzeczypospolitej Krakowskiej.

Zadanie 18. (0-2)

Na podstawie tekstu wykonaj polecenie.

Część naszego narodu opowiada się za niewolnictwem jako instytucją prawnie usankcjonowaną i dąży do jego legalnej ekspansji, a część uważa niewolnictwo za zło i dąży do jego ograniczenia albo i zniesienia. I w tym tkwi sedno naszego sporu. Obowiązują obok siebie konstytucyjna poprawka dotycząca zbiegłych niewolników i zakaz zagranicznego handlu niewolnikami, jak to się dzieje w społeczności, której zasady moralne w mało doskonały sposób wpływają na stanowione prawo. Znakomita większość ludzi w obu przypadkach przestrzega li tylko suchej litery prawa, nie wdając się w rozważania natury moralnej, a tylko niewielu pozwala sobie prezentować postawę odmienną. Myślę, że to się prędko nie zmieni, a po secesji będzie jeszcze gorzej.

Źródło: Abraham Lincoln, *Pierwsze przemówienie inauguracyjne 4 marca 1861*, [w:] *Wielkie mowy historii*, t. 2, Warszawa 2006, s. 88.

18.1. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Zdaniem autora tekstu najważniejszą przyczyną opisanego sporu

- A. był stosunek do niewolnictwa.
- B. były problemy w przestrzeganiu prawa.
- C. było nierównomierne uprzemysłowienie.
- D. były trudności w handlu niewolnikami.

18.2. Podaj nazwę stosowaną w historiografii konfliktu, który wybuchł w wyniku różnic opisanych w tekście.

.....

Zadanie 19. (0-2)

Spośród poniższych wydarzeń wskaż wydarzenie chronologicznie pierwsze i ostatnie. W tabeli zaznacz litery, którymi oznaczono wybrane wydarzenia.

19.1	Wydarzenie chronologicznie pierwsze	A	B	C	D	E
19.2	Wydarzenie chronologicznie ostatnie	A	B	C	D	E

- A. Zjednoczenie Niemiec.
- B. Początek Wiosny Ludów.
- C. Wybuch powstania krakowskiego.
- D. Detronizacja cara Mikołaja I w Królestwie Polskim.
- E. Wydanie carskiego dekretu uwłaszczeniowego w Królestwie Polskim.

Zadanie 20. (0-2)

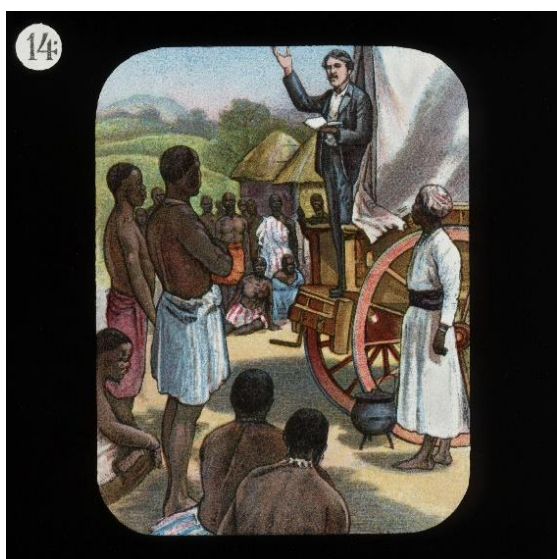
Na podstawie tekstu i ilustracji wykonaj polecenie.

Tekst. Rudyard Kipling, *Brzemie Białego Człowieka*

Podjmij brzemie Białego Człowieka,
Wyślij najlepszych, jakich spłodziłeś,
By służyli potrzebom twoich niewolników;
By się trudzili w ciężkim jarzmie
Dla niespokojnych, dzikich ludów –
Twych świeżo zdobytych poddanych,
Pół diabłów, pół dzieci.

Źródło: Rudyard Kipling, *Brzemie Białego Człowieka*, [w:] Hannu Salmi, Europa XIX wieku. Historia kulturowa, tłum. Agnieszka Szurek, Kraków 2010, s. 78.

Ilustracja.

Źródło: <http://www.epodreczniki.pl/>

Rozstrzygnij czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Oba źródła ukazują cywilizacyjną rolę europejskich kolonistów wobec kolonii.	P	F
2.	Oba źródła pokazują Europejczyków jako bardziej cywilizowanych niż rdzenna ludność kolonii.	P	F

Zadanie 21. (0-1)

Na podstawie tekstu wykonaj polecenia.

Tekst. List jednego z przywódców powstania

Pomimo zimy, jest możebność postawić wojsko na stopie prawdziwie groźnej dla nieprzyjaciela, ale ci, co mają pieniądze, tak są żądni interwencji i tylko na nią liczą, że teraz spokojnie patrzą na to, jak nasz własny żołnierz nie tylko bez kozucha, ale bez butów chodzi. [...]. Rząd Narodowy zna dokładnie siły narodu, widzi jasno, że do wiosny możemy stanąć tak, że interwencja, jeśli będzie, to prawdziwie jako pomoc, ale nie jako jałmużnę przyjąć byśmy ją mogli, gdy tymczasem o brak znaczniejszej sumy pieniężnej, którą by można było jednocześnie użyć, wszystko się rozbija. Nie zraża to w pracach Rządu, z ufnością w Bogu stara się przemoc największą zaporę, jaką spotyka w nieświadomości i w niepokoju rzeczy przez własnych ziomków, to właśnie tych, którzy ze stanowiska swego powinni drugih oświecać.

Źródło: Teksty źródłowe do nauki historii w szkole Średniej, z. 54., przedstawił M. Dubiecki., Kraków 1924, str. 12-13.

Rozstrzygnij, z okresu którego z powstań narodowych pochodzi tekst. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych i uzasadnij ją odnosząc się do treści tekstu.

Odpowiedź: powstanie listopadowe/powstanie styczniowe

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 22. (0-3)

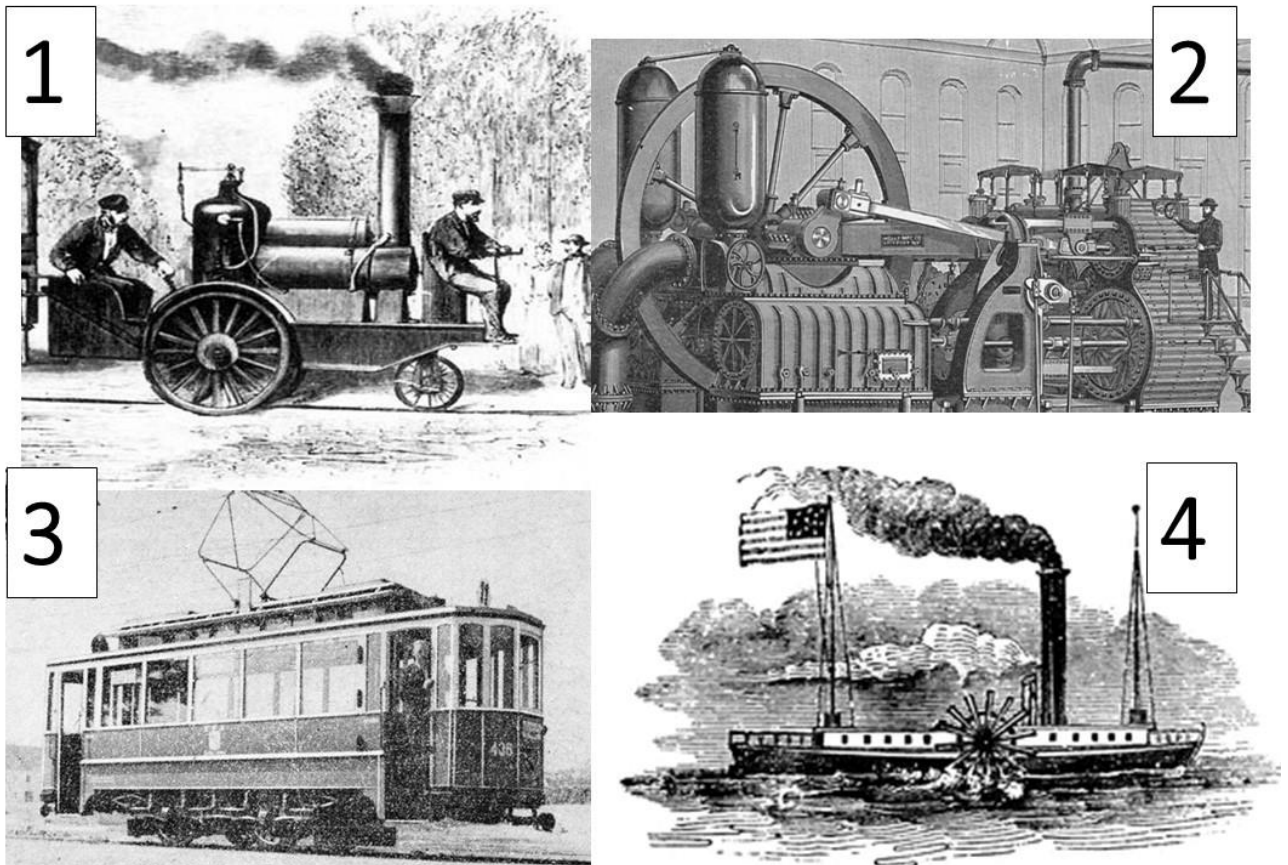
Na podstawie tekstu i ilustracji wykonaj polecenia.

Tekst

[Maszyna ta,] poruszająca się i będąca zarazem środkiem lokomocji, miejska, a nie wiejska jak koło wodne, umożliwia koncentrację produkcji w miastach, zamiast - jak koło wodne - rozpraszać ją po wsiach; uniwersalna, jeśli idzie o jej techniczne zastosowanie; łatwa do umiejscowienia bez względu na jakiekolwiek warunki lokalne. Wielki geniusz [konstruktora] przejawiał się w objaśnieniu patentu otrzymanego przezeń w kwietniu r. 1784, gdzie określa on swą maszynę [...] nie jako wynalazek służący do jakiegoś szczególnego celu, lecz jako uniwersalny czynnik wielkiego przemysłu.

Źródło: *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole, Przewrót przemysłowy i walka o przemiany demokratyczne w Anglii w latach 1770-1848*, oprac. H. Katz, Warszawa 1961, nr 23.

Ilustracje

Źródło: domena publiczna. Wikimedia.

22.1. Podaj nazwę opisanego w tekście wynalazku.

.....

22.2. Wyjaśnij, na czym, zdaniem autora, polegał związek między opisanym wynalazkiem a rozwojem przemysłu w miastach.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

22.3. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Maszyna, której konstrukcja nie opierała się na wynalazku opisanym w tekście została przedstawiona na ilustracji oznaczonej numerem.

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

Zadanie 23. (0-2)

Na podstawie tekstów wykonaj polecenia.

Tekst 1. Postanowienia dotyczące nauczania w szkołach ludowych z 1873 roku

1. Językiem nauczania wszystkich przedmiotów, z wyjątkiem religii i śpiewu kościelnego, jest język niemiecki. Językiem polskim można się posługiwać pomocniczo tylko o tyle, o ile jest to niezbędne dla zrozumienia przedmiotu nauczania.

2. Nauka religii i śpiewu kościelnego dla dzieci mówiących po polsku ma być udzielana w języku ojczystym. Jeśli jednak znają one język niemiecki na tyle, że mogą zrozumieć udzielane w nim wyjaśnienia [...] wprowadzić również nauczanie tych przedmiotów w języku niemieckim.

Źródło: *Polska w latach 1864–1918. Wybór tekstów źródłowych do nauczania historii*, red. A. Galos, Warszawa 1987, s. 32–33.

Tekst 2. Postanowienia dotyczące nauczania w szkołach ludowych z 1887 roku

Na podstawie udzielonego mi najwyższego pełnomocnictwa zarządzam niniejszym zniesienie języka polskiego we wszystkich bez różnicy szkołach ludowych prowincji poznańskiej oraz przeznaczenie uzyskanych przez to wolnych godzin na naukę i ćwiczenie języka niemieckiego. Przywiązuję dużą wagę do tego, aby niniejsze zarządzenie natychmiast zostało wcielone w życie [...], plany lekcyjne we wszystkich szkołach ludowych [...] zostaną odpowiednio zmienione.

Źródło: *Polska w latach 1864–1918. Wybór tekstów źródłowych do nauczania historii*, red. A. Galos, Warszawa 1987, s. 32–33.

23.1. Podaj używaną w historiografii nazwę polityki prowadzonej na ziemiach polskich w okresie zaborów, do której odnoszą się oba teksty.

.....

23.2. Przedstaw, jaka była różnica w przepisach dotyczących nauki w szkołach według przepisów z 1873 i 1878 roku.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 24. (0-3)

Na podstawie danych statystycznych wykonaj polecenie.

Struktura zatrudnienia ludności w latach 1897–1907

Obszar	Na 1000 mieszkańców		
	rolnictwo	przemysł, górnictwo	handel
Galicja	768	90	78
Królestwo Polskie	566	260	84
Wlk. Ks. Poznańskie	540	234	87
Prusy Zachodnie	499	241	92
Śląsk Austriacki	350	460	76
Śląsk Pruski	310	424	102

Źródło: A. Chwalba, *Historia Polski 1795-1918*, Kraków, 2007, s. 28.

Rozstrzygnij czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Spośród podanych w tabeli obszarem, na którym było najwięcej zatrudnionych w rolnictwie była Galicja.	P	F
2.	Najlepiej rozwinięty handel był na podanych w tabeli obszarach należących do Niemiec.	P	F
3.	W każdym zaborze najwięcej osób było zatrudnionych w rolnictwie.	P	F